

Előszó

A Kolozsvári Protestáns Teológia Heidelbergi Káté-émlékkönyvét tartja kezében az Olvasó. 2013-ban sok református egyház és tudományos intézmény tartott – lehetőleg januárban, a Heidelbergi Káté születésnapján vagy ahhoz közeli időben – megemlékező ülést, tudományos szimpóziумot, illetve publikált jubileumi köteteket. A Kolozsvári Protestáns Teológia csak az év végén, novemberben rendezte meg a Káténak szentelt értekezletét. Az értekezlet előadásait is magában foglaló gyűjteményes kötete pedig csak 2014-ben jelenik meg. Elkésett-e a Kolozsvári Protestáns Teológia?

Ha elkésett, akkor nem először késik. Barth Károly születésének századik évfordulóját is egy évvel később, 1987-ben ünnepelte meg, igaz, színvonalas „házi” szimpóziумmal. Az akkori lutheránus püspök bele is foglalta a rendezvényt köszöntő levelébe Reményik Sándornak a késéshez is, Barth Károlyhoz is nagyon találó *Elkéstetek* című versét. De akkor, a kommunista diktatúra idején még egy tudományos értekezlet időpontját is a felsőbb hatóságok szabták meg...

Ez alkalommal azonban erényt kovácsoltunk a késésből. Értekezletünk témáját ezzel a címmel jelöltük: *Praesentatio in Templo*. Ez a Jézus bemutatása történetének (Lk 2,22–24) címe a Vulgata szerint. Arra a történelmi tényre kívántunk utalni vele, hogy a Heidelbergi Káté ugyan az 1563 januárjában tartott zsinaton „született”, de csak a novemberi zsinaton „mutatták be a templomban”, amikor hivatalos, bevett szövege a pfalzi *Kirchenordnung*ba, az istentiszteleti rendtartásba „ágyazva” nyerte el végleges helyét. Nem késünk, hanem az 1563. november 15-én tartott zsinat után szinte kereken 450 évre időzítettük megemlékezésünket. Mintha valakinek nem a születésnapját, hanem a keresztelése napját ünnepelnénk. Ha pedig a református hitvallás szerint a keresztségnek prioritása van a születéssel szemben, ez alkalommal az ünneplés idejét méltó módon választottuk ki, és tartottuk is meg.

Szép kort ért meg a reformátusok legfontosabb hitvallása, de még korántsem élemedett korú. Két olyan

Kolozsvár, 2013. november 14–16. Klausenburg, 14–16. November 2013

A káté helye
a keresztség és az úrvacsora között
A Kolozsvári Protestáns
Teológiai Intézet
nemzetközi konferenciája

a Heidelbergi Káté
450 éves
jubileumára

Katechismus
zwischen Taufe
und Abendmahl

450 Jahre
Heidelberger
Katechismus

Symposium der
Protestantisch-Theologischen
Fakultät Klausenburg

erős oldala van, amiért ötödfélszáz év alatt még egyetlen más tankönyv sem tudta helyettesíteni, s amiért – régisége dacára – ma is használható. Egyik a módszere, a másik a tömör, szabatos, rendeltetészerű szöveg és nyelv.

a) A káté módszere

A Heidelbergi Káté – mint minden más keresztyén egyház hitvallási irata és kátéja – az öt hitágazatot tartalmazza: Tízparancsolat, Miatyánk, keresztség, úrvacsora és Apostoli Hitvallás. A különbség a káték között az anyag elrendezésének módszerében van. A Heidelbergi Káté analitikus módszert követ, amelyet Kálvintól vett át. Ez azt jelenti, hogy a tankönyv kiinduló célkitűzést fogalmaz meg: a tanító az élet célja felől kérdezi a gyermeket. Ez a cél: Istent megismerni, azaz benne igazán hinni, neki engedelmeskedni, őt imádni és neki hálákat adni.

b) Tömör mondanivaló

A Káté négy ponton tömör összefoglalást ad a Jézus Krisztust hirdető ós újszövetségi evangéliumról. Az első kettő: a Szentháromság-hit, mint háttér és a Krisztus személyére és művére összpontosító megalapozás, már az első kérdésben, a káté „prelúdiumában” felcsendül. Harmadszor: olyan sákramentumtant tartalmaz, amely fölött lutheránusok és reformátusok békejobbot nyújthattak volna egymásnak az évtizedes viszálykodások után. Az úrvacsorai ellentéteknél azonban sokkal mélyebbre nyúlt a közös evangéliumi

fundamentum, s ez a negyedik pont: az a hit, hogy Isten, Krisztusért, ingyen kegyelemből hit által megigazítja a bűnös embert. „A reformáció történetének második korszakában a Heidelbergi Kátében ez a tan még egyszer hamisítatlan, eredeti, lényegre törő, találó s ezért hathatós kifejezést nyert” – mondja a Káté egyik kutatója.

A Káté mint hitvallás nálunk, magyaroknál is az evangéliumi hit tükrére. Magyar nyelvterületen először Kolozsvárt adták ki latinul 1565-ben. Huszár Dávid pápai prédikátor fordította magyarra 1577-ben. Szenci Molnár Albert készített egy javított fordítást 1612-ben, majd Szárászi Ferenc egy még jobbat 1617-ben. Háromszáz éven át ezeket adták ki a

protestáns egyházak, városok és kollégiumok mindkét magyar hazában. 1890-ben Erdős József fordította modern magyar nyelvre Debrecenben, s ezen javított 1920-ban Kolozsvárt Tavasz Sándor fordítása. Az utóbbi száz évben Magyarországon Erdős, Erdélyben pedig Tavasz szövegét használták a gyülekezetek és a teológiai akadémiák az oktatásban. Az idei jubileumra elkészült az egységesített Erdős–Tavasz fordítás, s ma ez a magyar reformátusok hivatalos Heidelbergi Káté fordítása.

Kötetünk nemcsak a 2013–2014-es tanév elején tartott konferenciánk anyagát tartalmazza, hanem azokat az előadásokat is, amelyek a 2004-es, és szintén nemzetközi részvétellel zajlott Heidelbergi Káté-szimpoziumon hangzottak el. Négy előadónk mind a két értekezleten jelen volt. A nem magyar résztvevők a maguk felekezeti és tudományos közegében ismert kutatók. Günter Twardella német református lelkipásztor több mint ötven éve tanítja hazájában – és nem csak ott! – a Heidelbergi Kátét. A magyar vallástanítók sokasága ismerhette meg kátémagyarázatait az *És te miért nevezetsz kereszténynek?* című konfirmációi előkészítő tankönyvvel. Eberhard Busch német teológiai tanár egyetemi kurzuson adta elő Göttingenben – dogmatikai vázlatként – a Heidelbergi Káté teológiai magyarázatát. Az *elkötelező szabadság* (*Der Freiheit zugetan*) címen megjelent, a Káté gondolatmenetén felépülő dogmatikai kézikönyvet kolozsvári teológiánknak ajánlotta. Wim Verboom leideni professzort Hollandiában „a Heidelbergi Káté nagykövetének” nevezik, aki közel húsz éve írta meg a Heidelbergi Káté teológiáját, a világhálón létrehozott egy jól működő Heidelbergi Káté vitafórumot (honlapot). Mihai Androne galaci filozófiaprofesszor, aki román nyelvre fordította le a Kátét, teológiánk hűséges barátja.

A két értekezlet magyar előadói pedig azzal tűnnek ki, hogy ki-ki a maga helyén „hivatalból” tanítója – egyikük-másikuk már évtizedek óta – a Heidelbergi Káténak: Dobainé Pólya Katalin Komáromban, Márkus Mihály és Vladár Gábor Pápán, Szűcs Ferenc Budapesten, Füsti-Molnár Szilveszter Sárospatakon, Fekete Károly és Kovács Ábrahám Debrecenben, Hermán M. János a Partiumi Keresztény Egyetemen, Lengyelne Püsök Sarolta a kolozsvári Vallástanárképző Fakultáson. Papp György itt közölt precíz és az istenképűség kérdéséről készített elemzése már angol nyelven is elhangzott egy hollandiai konferencián. Nemcsak színesíti, de gazdagítja a kötetet Márkus Mihály és Fekete Csaba egy-egy írása a Heidelbergi Káté fordításával, szövegértelmezésével kapcsolatosan. Ugyanez mondható el Kató Béla püspök könyvismertetéséről és Rezi Elek rektor ihletett köszöntőjéről is. Lászlóné Varga Judit zenetanárnak az őszi konferencián bemutatott szerzeménye a Káté első kérdéséről üdítő színfolt volt. Örömmel adjuk közre.

Kolozsvárt, 2014. május havában

Juhász Tamás